

A FENNTARTHATÓ BANKOLÁS 10 PONTJA

*Becsei András – Csányi Péter – Bógyi Attila –
Kajtor-Wieland Ildikó – Kovács Levente¹*

ABSZTRAKT

Az utóbbi évtizedekben egyre látványosabbá vált, hogy a bankrendszer mind intézményi működésében, mind a feladatai ellátása során elkötelezettebben kíván hozzájárulni a fenntarthatósági célok megvalósításához. Hazai kontextusban is láthatunk kezdeményezéseket, de szükséges lehet olyan, a fenntartható bankolás irányába mutató alapelvek lefektetése, amelyek rendszerszinten képesek erősíteni a bankszektor fenntarthatóságát és a bankok hozzájárulását a fenntarthatósági célok eléréséhez. A tanulmány egyrészt bemutatja a Magyar Bankszövetségnek a fenntartható banki működést támogató, 22 pontos digitalizációs javaslatcsoportjával kapcsolatos sikeres jogalkotási kezdeményezéseket, másrészt rámutat arra, hogy a hosszú távon fenntartható, versenyképes banki működést a jelenlegi folyamatok optimalizálásával, a hatékony és versenyképes adatgazdálkodással, valamint a zöldfinanszírozási aktivitás útján lehet elérni. Az ezek mentén megfogalmazott, egzaktabb lépésekkel pedig látványos előrelépés történhet a magyarországi bankrendszer fenntarthatóságának és fenntarthatósági hatásának erősítése terén.

JEL-kódok: G21, G28, Q56

Kulcsszavak: fenntarthatóság, bankrendszer, zöldfinanszírozás, digitalizáció

¹ *Becsei András* alelnök, Magyar Bankszövetség; vezérigazgató, OTP Jelzálogbank. E-mail: andras.becsei@otpbank.hu.

Csányi Péter elnök, Magyar Bankszövetség Digitalizációs Munkacsoportja; vezérigazgató-helyettes, OTP Bank. E-mail: csanyi.peter@otpbank.hu.

Bógyi Attila elnök, Magyar Bankszövetség Jelzálogbanki Munkacsoport Jogi Albizottsága. E-mail: bogyi.attila@otpbank.hu.

Kajtor-Wieland Ildikó jogi igazgató, Magyar Bankszövetség. E-mail: kajtor-wieland.ildiko@bankszovetseg.hu.

Kovács Levente főtitkár, Magyar Bankszövetség; egyetemi tanár, Miskolci Egyetem. E-mail: kovacs.levente@bankszovetseg.hu.

1. A DIGITALIZÁCIÓS 22 PONT EGYENLEGE – JAVASLATOK JÓKOR, JÓ ÜTEMBEN

Ha néhány év múlva visszatekintünk a 2020-as évre, minden bizonnyal a világjárvány okozta, rendkívüli megpróbáltatások mellett a pénzügyi digitalizáció egyik mérföldköveként emlékezhetünk majd erre az időszakra. A veszélyhelyzet pillanatok alatt átalakította a megszokott világunkat, megkérdőjelezték a tegnap igazságai, és korábban érinthetetlennek hitt tabuk dőltek le. Átalakult az oktatás, a mindennapi munkavégzés, a családi és baráti kapcsolataink és nem utolsósorban a bankolási szokásaink is. Abban, hogy az ügyfeleink a járványhelyzet alatt is a megszokott hatékonysággal tudták intézni pénzügyeiket, döntő szerepe volt a magyar bankok elmúlt években végrehajtott informatikai fejlesztéseinek.

A veszélyhelyzet egyértelművé tette, hogy az ügyfelek körében gyorsan nőtt az igény a digitális banki szolgáltatásokra, a bankok pedig felkészültek ezeknek az igényeknek a kiszolgálására. Az elmúlt több mint egy évben egy kényszer szülte edukációs folyamat is lezajlott, olyanok is elkezdték rendszeresebben használni a digitális banki megoldásokat, akikre korábban ez nem volt jellemző. Az eddigi visszamérések alapján a digitális fejlődés nem csak időszakos; úgy látjuk, hogy azoknak az ügyfeleknek a többsége, akik elkezdtek használni ezeket a biztonságos és rugalmas banki ügyintézését lehetővé tevő megoldásokat, azok a korlátozások feloldása idején továbbra is igénybe veszik azokat. A bankok által érzékelt trendet a Magyar Nemzeti Bank 2021-es *Fizetési rendszer jelentése*² is megerősíti, kiemelve, hogy 2020-ban mind a kártyás tranzakciók aránya, mind a bankkártyás vásárlások éves összértéke nagyobb ütemben nőtt, mint a megelőző években.

A veszélyhelyzet alatt a jogalkotó részéről is kifejezett kérésként fogalmazódott meg, hogy a szektor tegyen a digitális banki ügyintézését támogató javaslatokat. Szerencsés helyzetben voltunk, hiszen a digitalizációs javaslatok már készen álltak, csak fel kellett frissíteni őket a járványhelyzet első időszakának tapasztalatai alapján.

A Magyar Bankszövetség tagjai 2019 nyarán azzal a céllal kezdték összegyűjteni a szektor digitalizációs javaslatait, hogy a jogalkotó támogatásával az ügyfelek számára azonnal érzékelhető fejlődési folyamatot indítsanak el. Természetesen korábban is készültek a digitalizációhoz kapcsolódó javaslatok a bankszektorban, azonban ezek jellemzően egy jól körülhatárolható probléma megoldására vagy aktuális fejlesztésre összpontosultak, ezért kisebb eséllyel kísérte őket digitális áttörés. A javaslatok összeállításakor prioritást élveztek a széles körben alkalmaz-

2 MNB (2021): *Fizetési rendszer jelentés*, <https://www.mnb.hu/kiadvanyok/jelentesek/fizetesi-rendszer-jelentes>.

ható, illetve az egyes ügyfolyamatok end-to-end digitalizációját lehetővé tevő kezdeményezések. Az így létrejött 22 pontos digitalizációs javaslatcsomag (Becsei et al., 2019) elemeiről úgy gondoltuk, hogy megvalósulásuk esetén biztonságosabbá, ügyfélbarátabbá, hatékonyabbá és nem utolsósorban zöldebbé tehetik a bankügyek intézését. A javaslatokat az alábbi négy nagyobb téma és egy általános alapelv köré csoportosítottuk.

Első körben a törvényi stoptáblák felszámolására vonatkozó javaslatokat gyűjtöttük össze.

A bankok számos olyan területet jeleztek, ahol egy jogszabályi korlátozás feloldásával vagy lazításával azonnali előrelépést lehetne elérni. Ilyen volt például a fogyasztónak nyújtott hitelről szóló 2009. évi CLXII. törvény (Fhtv.) 13. § (2) bekezdése, amely rögzítette, hogy jelzáloghitel-szerződést elektronikus úton nem lehet kötni³, illetve, hogy az ingatlan-értékbecslések esetén olyan esetekben is idő- és költségigényes helyszíni értékelést kellett végezni, amikor egy olyan nagyvárosi lakás volt az értékelés tárgya, amelynek a forgalmi értéke a rendelkezésre álló tranzakciós adatok alapján is kockázatmentesen megállapítható. Kedvező, hogy az elektronikus úton történő szerződéskötést tiltó szabály azóta kikerült az Fhtv.-ből, illetve – ahogy arról a tanulmány későbbi részében bővebben is írunk majd – a jövőben szélesebb körben alkalmazható megoldássá válhat a statisztikai alapú értékmegállapítás.

A következő javaslatok a már létező innovatív megoldások banki folyamatokba való beépítésére vonatkoztak.

Ebben a körben az E-ügyintézési törvényt⁴ és az ahhoz kapcsolódó kormányzati digitális közszolgáltatási keretrendszert vizsgáltuk, amelynek több eleme alkalmas arra, hogy a banki folyamatokban is alkalmazzák azokat. A veszélyhelyzet egyik fontos tapasztalata: az emberek nyitottak arra, hogy a hivatali ügyeiket digitálisan intézzék. A 2021. júliusi adatok⁵ alapján ehhez a megfelelő ügyfélállomány is rendelkezésre áll, az Ügyfélkapu-regisztrációval rendelkezők száma ugyanis meghaladta a 4,7 milliót. Innen pedig már csak egy lépés lenne a sokak által használt, egyszerű elektronikus aláírásként funkcionáló azonosításra visszavezetett dokumentumhitelesítés (AVDH) beépítése a banki folyamatokba, vagy a postai sorban állás kiváltása azzal, hogy az Ügyfél-

3 A 2009. évi CLXII. törvény 2020. december 25-ig hatályos 13. § (2) bekezdése: „Az (1) bekezdés szerinti szerződések elektronikus úton nem köthetők meg, ez azonban nem akadályozza annak, hogy a tájékoztatási kötelezettség teljesítése és annak igazolása, valamint a szerződés tervezetének rendelkezésre bocsátása tekintetében a felek a 8. § (2) bekezdése szerinti elektronikus utat vegyék igénybe, ha annak feltételei fennállnak.”

4 Az elektronikus ügyintézés és a bizalmi szolgáltatások általános szabályairól szóló 2015. évi CCXXII. törvény.

5 <https://regi.ugyintezes.magyarorszag.hu/dokumentumok/mohustat.xls>.

kapun elérhető tárhelyre a hivatali kapu felhasználóihoz hasonlóan a bankok is küldhessenek megkereséseket az ügyfeleknek. Meglátásunk szerint ezek olyan lehetséges fejlesztési irányok, amelyek megvalósításuk esetén javíthatják az ügyfélkiszolgálás minőségét és sebességét, hozzájárulnak a papírmentes működéshez, és ezáltal erősítik a bankszektor fenntarthatóságát.

Az előzőek mellett az elmúlt időszakban jelentős lépéseket tett a jogalkotó az elektronikus úton történő szerződéskötés technológiasemleges szabályozásának irányába is. A veszélyhelyzettel összefüggő, átmeneti szabályokról szóló 2021. évi XCIX. törvény 46. §-a 2022. december 31-ig rugalmas szabályozói környezetet biztosít a pénzügyi szolgáltatásokkal kapcsolatos innovatív, elektronikus szerződéskötési megoldások alkalmazására. A veszélyhelyzet alatt bevezetett szabályozás megfelelő garanciák beépítésével biztosítja, hogy az ügyfelek elektronikus rendszer útján tett jognyilatkozatai teljes bizonyító erejű magánokiratnak minősüljenek. Javasoljuk, hogy a jelenlegi átmeneti rendelkezések hosszú távon is váljanak a jogrendszer részévé, biztosítva ezzel hazánk szabályozási versenyelőnyének megtartását. Célszerűnek tartjuk megvizsgálni azt is, hogy az említett elektronikus szerződéskötési megoldások hogyan alkalmazhatóak a jelzáloghitel és ingatlanra vonatkozó pénzügyilízing-szerződések esetén.

A javaslatok harmadik csoportja a digitális szigetek összekapcsolását és a hatékony adatkezelést célozza. Az elmúlt években számos hatóság, intézmény digitalizálta az ügyintézési folyamatait, ezek a digitális ügyintézési pontok azonban sok esetben még elkülönülnek egymástól, és az adatbázisok közötti átjáráshoz továbbra is humán interface – azaz maga az ügyfél közreműködése – szükséges. Létrejöttek digitális szigetek a papírtengerben, azonban ezeket jórészt az ügyfelek kötik össze, a digitális folyamatok végén keletkező, bélyegzővel ellátott papírok kézzel kézre járnak az ügyintézési pontok között.

További fejlesztési lehetőségeket azonosítottunk a korábban már digitalizált adatok áramlása és automatizált összekapcsolása terén. Észtországban az e-Estonia projekt során az egyik legfontosabb fejlesztési elv az „egyszeri adatbevitel” alapelve volt, amely biztosítja, hogy a korábban az ügyfél által már megadott és valamely állami adatbázisban rögzített, személyes adatokat egy későbbi ügyintézési folyamat során ne kelljen ismételt megadnia az állampolgároknak. Úgy látjuk, hogy ezek az adatok hazánkban is rendelkezésre állnak, és az adatbázisok hatékonyabb összekapcsolásával biztosítható az egyszeri adatbevitel elv érvényesülése. Ez a javaslat kapcsolódik a személyi adatok automatikus frissítésének kérdéséhez is. Célszerű lenne, ha az adatváltozásokról automatikusan értesülhetnének az intézmények, ugyanis jelenleg még az ügyfelek feladata és felelőssége, hogy személyesen bejelentse az adataik változását. Ez utóbbi kezdeményezés rövidesen meg is valósulhat, ugyanis az Országgyűlés 2021. őszi törvényalkotási prog-

ramja⁶ tartalmazza az „Adatváltás-kezelési szolgáltatás” bevezetésével összefüggő törvénycsomagot, amelynek célja a mindennapi ügyintézéshez kapcsolódó adminisztratív terhek csökkentése azáltal, hogy a jövőben a természetes személyek állami nyilvántartásokban tárolt adatainak változásáról a velük szerződéses jogviszonyban álló szolgáltatók hiteles elektronikus úton értesítést kapnak.

A csomag negyedik hangsúlyos eleme a készpénzhasználat növekedési ütemének lassítását célzó javaslatok voltak. A Magyar Nemzeti Bank 2021. júliusi statisztikái szerint a lakossági készpénzállomány a veszélyhelyzet alatt további 14%-kal, közel 7500 milliárd forintra emelkedett. Az ilyen mértékű készpénzállomány éves össztársadalmi költségét 400-500 milliárd forintra becsülik⁷, azaz minden magyar állampolgárnak évi 40-50 ezer forintnyi közvetett költsége adódik a kedvezőtlen jelenségből. Közös érdekünk, hogy tovább lassítsuk a növekedés ütemét.

A fentiekén túl még egy fontos alapelv megjelent a javaslatok között: az „azonos tevékenység – azonos szabályozás” elv érvényesítése annak érdekében, hogy a digitális banki szolgáltatások térnyerése minél gyorsabban és versenyképes módon valósulhasson meg. A banki digitalizáció sikeressége szempontjából meghatározó a szabályozási és felügyeleti környezet: ha lazább lesz a szabályozás a fintech/big-bench irányban, mint a pénzügyi intézményeknél, akkor a folyamat csak egyenlőtlen versenyfeltételek és a megengedhetőnél nagyobb ügyféloldali kockázatok mellett valósulhat meg. 2020 sajnos a Wirecard csődjét is jelentette, a DAX index cégei közé tartozó fintechvállalat 1,9 milliárd euróval nem tudott elszámolni – ami ismét felhívta a figyelmet a fintechszektor megfelelő szabályozásának szükségességére. Az Európai Parlament által megrendelt, a szabályozói tanulmányokat kereső elemzés⁸ is a bankszektorhoz hasonló szabályozás szükségességére hívta fel a figyelmet. Hat javaslata közül hármat célszerű külön is kiemelni: az első szerint „ne legyen lehetőség szabályozói arbitrázsra” – azaz azonos tevékenységnél azonos legyen a szabályozás. A harmadik javaslat szerint a vállalatok és tevékenységek felügyeletének megfelelő kombinálása ajánlott – a bonyolult és jelentős számú tevékenység felügyelete nem volt megfelelő a Wirecard esetén –,

6 https://www.parlament.hu/documents/10181/721095/Tvalk_program_2021_%C5%91sz.pdf/563fb9ec-2b3d-833a-5383-dcb951c29645?t=1623823967495.

7 MNB (2012): Jelentés a fizetési rendszerről, <https://www.mnb.hu/letoltes/jelentes-a-fizetesi-rendszerrol-2012.pdf>.

8 GIORGIO BARBA NAVARETTI – GIACOMO CALZOLARI – ALBERTO FRANCO POZZOLO (2020): What are the wider supervisory implications of the Wirecard case? [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2020/651384/IPOL_STU\(2020\)651384_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2020/651384/IPOL_STU(2020)651384_EN.pdf).

míg a hatodik pont szerint nincs szükség új felügyeleti szervre, hanem a megfelelő kompetens felügyelet koordinációja célszerű.

A javaslatokkal kapcsolatos szakértői egyeztetések már 2020 elején megkezdődtek a jogalkotóval, az érintett minisztériumok és a jegybank képviselői is elkötelezték a banki digitalizáció mellett. A javaslatok közül több részben vagy egészben megvalósult, illetve 2020 novemberében a Pénzügyminisztérium az alábbi hat digitalizációs intézkedést jelentette be:

1. **Online pénztárgépek esetén kötelezővé vált az elektronikus fizetési megoldás biztosítása.** A kereskedelemről szóló 2005. évi CLXIV. törvény 5/F. §-ának előírása alapján 2021. január elsejétől kezdve minden online pénztárgépet üzemeltető kereskedőnek legalább egy elektronikus fizetési megoldást biztosítania kell a vásárlói részére. Az a 40-60 ezer kereskedő, akiknél eddig csak készpénzzel lehetett fizetni, alapvetően két megoldás közül választhat: vagy bankkártyát fogad el, vagy azonnali átutalások fogadásával is eleget tehetnek ennek a kötelezettségnek.
2. A Hpt⁹. 7. § (3) bekezdése 2020. december 26-tól hatályos, új q) pontja értelmében bővült a pénzügyi intézmény által üzletszerűen folytatható tevékenységek köre: „q) [a pénzügyi intézmény/vállalkozás] az általa üzletszerűen végezhető szolgáltatás igénybevételét elősegítő elektronikus eljárás, eszköz ügyfele részére történő rendelkezésre bocsátására irányuló szolgáltatást végezhet”. Az egyeztetések során ezt a pontot „digitális keretszerződésként” próbáltuk leegyszerűsíteni, és úgy gondoljuk, hogy ennek bevezetése új távlatokat nyit az ügyfél és bank kapcsolatában.

Ezzel egy olyan flexibilis digitális szolgáltatási platform jöhet létre a bank és ügyfele között, amely több ponton segítheti a papírtmentes, digitális ügyintézkést:

- *Biztonságos kommunikáció:* az alkalmazás biztonságos kommunikációs csatornaként szolgálhat az ügyfelek és a pénzügyi intézmények között, alkalmas lehet bizonyos nyilatkozatok megtételére.
- *Ügyfél-azonosítás:* a platform lehetőséget adhat a biztonságos, valós vagy nem valós idejű ügyfél-azonosítás lefolytatására. A sikeres azonosítás végén a platform az ügyfelek számára a pénzügyi termékek elérését is biztosíthatja.
- *Termékigénylés:* a platform biztonságos felületet ad a termékigénylési folyamatok elindítására.

9 2013. évi CCXXXVII. törvény a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról.

- *Dokumentumok elérése:* korábban problémát jelentett, hogy a pénzintézetek a szerződéses jogviszonyok megszűnése (pl. fizetésiszámla-keretszerződés felmondása, fogyasztói hitel végtörlesztése) nyomán nem rendelkeztek lehetőséggel arra, hogy a jogviszony során keletkezett szerződéses dokumentumokat, értesítőket stb. biztonságos online felületen továbbra is elérhetővé tegyék az ügyfelek számára. Ennek az volt az oka, hogy az internet és mobilbanki alkalmazások kizárólag egy kapcsolódó jogviszony keretében (pl. egy pénzforgalmi keretszerződés részeként) biztosíthatóak az ügyfelek számára, hiszen ezeket önállóan nyújtható szolgáltatásként a Hpt. nem nevesítette. Az új platform orvosolja ezt a hiányosságot.
3. **Az ingatlan-nyilvántartási eljárások digitalizációja a banki hitelezési folyamatokat is gyorsíthatja.** Az ingatlan-nyilvántartásról szóló 2021. évi C. törvény legfontosabb rendelkezései 2023 februárjában lépnek hatályba. Az új törvény hangsúlyos újítása az automatikus döntéshozatali eljárás bevezetése, amely hozzájárulhat a banki ügyintézés és a hitelfolyósítás további gyorsításához is azért, hogy csökkenhet az eljárások átfutási ideje és humánerőforrás-szükséglete, ezáltal pedig a közigazgatás adminisztratív terhei is csökkenhetnek. Ugyanakkor a bankszektor szempontjából a felsorolt előnyök mellett a hitelezéssel összefüggő költségek növekedését eredményezheti az a változás, hogy a hatályos ingatlan-nyilvántartási törvénnyel¹⁰ szemben a jövőben már nem járhatnak el aláíróként a bankok cégjegyzési joggal rendelkező munkavállalói a jelzálogjog bejegyzésekor és törlésekor, helyettük ügyvédi, kamarai jogtanácsosi vagy közjegyzői közreműködést ír elő az új törvény.

Az automatizálás egyúttal lehetőséget teremt az ingatlan-nyilvántartási díjak csökkentésére is. Célszerű, hogy az új ingatlan-nyilvántartási törvényhez készülő díjrendeletben az ingatlan-nyilvántartási eljárási igazgatási szolgáltatási díjak csökkenjenek, ezáltal a digitalizáció előnyei a gyorsabb eljárás mellett az alacsonyabb díjakban is kézzelfoghatóvá váljanak az ügyfelek számára.

4. A termőföldnek nem minősülő ingatlanok hitelbiztosítéki értékének meghatározására vonatkozó módszertani elvekről szóló 25/1997. (VIII.1.) PM rendelet módosításával **szélesebb körben lehetővé vált az ingatlanok statisztikai alapú értékbecslése.** A módosítás alapján a meghatározott feltételeknek megfelelő, nagy tranzakciós számmal rendelkező lakások esetén a helyszíni szemle helyett statisztikai alapon is készülhet értékbecslés. Ezzel a költségesebb helyszíni értékeléssel járó ingatlan-értékbecslések száma csökkenhet. Erre a

¹⁰ Az ingatlan-nyilvántartásról szóló 1997. évi CXLI. törvény 32. § (5) bekezdése: „Jelzálogjog alapítására, módosulására és megszűnésére vonatkozó bejegyzés olyan magánokirat alapján is teljesíthető, amelyet a nyilatkozattevő hitelintézet - nevének feltüntetésével - szabályszerűen és nyilvánvalóan azonosítható módon írt alá. [...]”

pontra nem bevételkiesésként, hanem a folyamatok racionalizálásaként kell tekinteni. A költségesebb helyszíni értékeléssel járó ingatlan-értékbecslések száma ezáltal csökkenhet, és az ügyfelek akár már a hitelfelvétel első pillanatában pontos információt kapnak majd az általuk kinézett ingatlan várható forgalmi értékéről és ezzel összefüggésben a felvehető hitel nagyságáról.

5. **Családtámogatások esetén egyszerűbbé és olcsóbbá vált a közjegyzői közreműködés.** 2020. december 31-én jelent meg a közjegyzői díjszabásról szóló 22/2018. (VIII.23.) IM rendelet módosítása, amely 2021. február 1-től a családtámogatások esetén egységes egyoldalú kötelezettségvállaló mintát vezetett be. Ez a közjegyzők feladatait tovább egyszerűsítette, hiszen a jogszabály által meghatározott tartalmú, egyoldalú kötelezettségvállaló nyilatkozatok tartalmát teljes egészében a bankok készítik elő. A csökkenő közjegyzői terhek ellentételezéseként az ügyfelek költségei is azonosan csökkentek a módosítás eredményeként.
6. **A digitális dokumentumkezelésre való átállást támogató rendeletmódosítás** lehetővé tette, hogy a 300 ezer forint alatti ügyértékű ügyletek és az 5 éves elévülési időt követően a papíralapú dokumentumok helyett elegendő megőrizni azok másolatait. Emellett 2020-ban az MNB-törvény¹¹ 58. §-a is módosult, így most már lehetőség van a felügyeleti ellenőrzési eljárásokban is elektronikus dokumentummásolatokat alkalmazni.

2. A FENNTARTHATÓSÁGI SZEMPONTOK MEGJELENÉSE A BANKI MŰKÖDÉSBEN

A klímaváltozás és számos ökológiai hatás az elmúlt években egyre aggasztóbb méretet öltött, a természeti folyamatok egyre markánsabban jelentkeztek következményként, az emberiség mind a nemzetközi szervezetek, mind az egyén szintjén egyre inkább felismeri és értékeli a környezettudatos cselekvés fontosságát. A pandémia ráerősített a fenntarthatóság, a „zöld gondolkodás” létjogosultságára, a természet és a humán civilizáció érintkezési pontjainak és kölcsönhatásának kockázataival való szembenézés szükségességére, miközben gazdaság működésének keretei – a digitalizációs lehetőségek felgyorsulásának is köszönhetően – bizonyos mértékben átrajzolódtak, és korábban kevésbé elfogadott munkafolyamatok mentén a környezetre másként ható, összehatásukban többnyire környezetbarátabb működési és szolgáltatási formák nyertek teret. A környezetvédelmi szemlélet erőteljes, de korántsem hiánytalan térhódítása annak a

11 2013. évi CXXXIX. törvény a Magyar Nemzeti Bankról

felismerésnek volt köszönhető, hogy a világ természeti, gazdasági folyamatainak környezetvédelmi elveket mellőző működése visszafordíthatatlan károkat okoz, olyanokat, amelyek egyént, nagyobb közösségeket, gazdasági vállalkozásokat, sőt egész iparágakat is súlyosan érinthetnek már a jelenben is, nem csupán a távoli jövőben.

Az elmúlt években az ökológiai lábnyom tudatos csökkentése a maga komplexitásában nemzetközi trenddé nőtt, amely mögött felelős, tartalmas értékek, társadalmi-gazdasági érdekek vonulnak fel. Ennek a trendnek megfelelően a hétköznapiakban is jelentős arányban jelent meg az a tudatos fogyasztótípus, amelyik vásárlása során kimondottan a kisebb ökológiai lábnyommal rendelkező terméket és/vagy szolgáltatást keresi, és igyekszik a fogyasztását környezetvédelmi szempontból optimalizálni. A fogyasztók tömegei pedig cégek sikerének vagy bukásának befolyásolására képesek, továbbá egyúttal választópolgárok is. Következésképp egyre inkább számol velük a gazdaság és a politika egyaránt. Mindebből látható, hogy az ökológiai hatások és kockázatok, valamint az azok kapcsán tett lépések egyre nagyobb területet ölelnek fel, jóval túlmutatva az azonnali környezetvédelmi kérdéseken, és mindinkább egy hosszú távú, az életünket átszövő, minden szektort érintő tervezés igényét vetítik előre azzal a közös céllal, hogy az általunk ismert világ hosszú időn át fennmaradhasson.

Ezekhez a folyamatokhoz a bankrendszerek is érdemben hozzájárulhatnak, és a fenntarthatóság terén érdemi lépésekkel tudnak példát mutatni. A tanulmány a folytatásban éppen ezért rövidebb szakirodalmi áttekintés segítségével elsőként azt kívánja bemutatni, hogy milyen szerepe van a bankrendszernek a fenntarthatóságban, ezt követően pedig ismerteti néhány európai uniós szintű kezdeményezést. A dolgozat gerincét a hazai fenntartható bankolás kapcsán megfogalmazott javaslatok adják, amelyek érdemben erősíthetik a fenntarthatóság irányába tett lépéseket.

2.1. A bankrendszer szerepe a fenntarthatóságban

Számos szerző mutat rá arra, hogy a bankszektor közvetítő szerepét tekintve fontos szerepet tölt be a fenntarthatóság, a fenntartható növekedés elősegítésében (kiemelésre érdemes: *Yip és Bocken, 2018*). A zöldprojektekhez szükséges pénzügyi források rendelkezésre bocsátása, a fenntartható, felelős befektetési alapok (Sustainable Responsible Investment, SRI) menedzselése segít a fenntartható fejlesztési célok (Sustainable Development Goals, SDG) finanszírozásának biztosításában. Az utóbbi két évtizedben számos külső sokk formálta a bankok üzleti modelljét. Ezek közül elsődlegesen a 2008-as pénzügyi és reálgazdasági válságot, a negyedik ipari forradalmat és az új típusú koronavírus-járványt érdemes kiemelni. Ezen hatások egyértelműen gyorsították a bankok szolgáltatásainak és műkö-

dési folyamatainak digitális átalakulását (Forcadell et al., 2020), ami önmagában véve is kihathat a szektor ökológiai lábnyomának csökkentésére. A papírfelhasználás visszaszorulásától az utazások számának jelentős csökkentéséig számos példa sorolható ide.¹² Természetesen a szolgáltatás- és működésfejlesztés ez irányú lépéseinek érdemi előzményei is voltak, de a külső sokkok időbeli bekövetkezését látva nem lepődhetünk meg azon, hogy a fenntartható bankolást érintő szakirodalom különösen az ezredforduló óta mutatott látványos bővülést. Erre leginkább *Aracil* és szerzőtársai (2021) hívják fel a figyelmünket a *Financial Research Letters* folyóiratban, amikor munkájukban 676 olyan tanulmányt vizsgálnak, melyek 1995 és 2019 között jelentek meg a Web of Science (WoS) adatbázisában. A szerzők átfogó perspektívában kilenc klasztert vagy tematikus területet azonosítanak, amelyek három szűkebb területhez kötődnek: etikai alapok, fenntartható termékek és üzleti esetek. Elemzésük eredményeképpen pedig arra mutatnak rá, hogy fokozatos konvergencia figyelhető meg a fenntartható banki eszközök instrumentális és etikai megközelítései között. Ez a konvergencia két kérdésre világít rá: a bankok élénk társadalmi kommunikációjának a szerepére a fenntarthatóság előmozdításában, illetve annak az üzleti alapelvvé váló vállalkozási és egyúttal közérdeknek a térnyerésére, aminek az alapján a bankok egyre inkább fenntartható üzleti stratégiát igyekeznek követni.

Lényeges azonban tisztáznunk, hogy mit értünk fenntartható bankolás alatt. Yip és Bocken (2018) értelmezésében olyan pénzügyi termékek és szolgáltatások nyújtásáról van szó, amelyeknek már fejlesztésükkor kitűzött céljuk volt a felhasználók igényeinek oly módon történő kiszolgálása, hogy közben megóvják a környezetet, és még profitot is termeljenek. A szakirodalomban a fenntartható bankoláshoz olyan részterületek kötődnek, mint például a bankok társadalmi felelősségvállalása, az etikus bankok kérdésköre vagy éppen az ökobankolás és a zöldbankolás (Birindelli et al., 2015; Bouma et al., 2017 inter alia). Ebben a kérdéskörben mindösszesen annyit kívánunk megjegyezni, hogy a hazai szakirodalomban hiányos a kérdés részletes tárgyalása. Ugyanakkor reményt keltő, hogy a pénzügyi szektor és az egyetemi szféra mélyülő együttműködése, valamint a jelentős tanácsadó cégek áttekintő tevékenysége, illetve a hazai (pl. a hazai pénzügyi intézmények zöldkeretrendszerei, a BÉT és az MNB zöld ajánlásai) és nemzetközi szakmai kezdeményezések (pl. az International Capital Market Association által kiadott zöld-

12 Csak egy példa: a nyomtatókban általánosan használatos A4-es lapokból mindössze 200 darab tesz ki egy kilót, ami a nyomtatók energiafelhasználását nem is számítva 1,1 kg szén-dioxid-kibocsátást eredményez. Ezen túl a papírgyártásnál a fától a kénig féltucatnyi, a természetből kitermelt anyagot használnak fel, valamint még a papír lebomlásakor is – az elégetésről nem is beszélve – a léggörre kártékony anyag, metángáz szabadul fel (MNB, 2021).

és fenntarthatósági témájú alapelvek és kézikönyvek¹³) kiváló bázist jelentenek a hiány felszámolásához, a tudományos alaposágú áttekintések létrejöttéhez. A figyelem ugyanis e körben is magától értetődően fordul a pénzügyi közvetítőrendszer szerepe és aktivitásainak sokrétűsége felé, hiszen a lakosság energiatakarékosági magánfejlesztéseitől kezdve egészen a legjelentősebb zöldberuházásokig a banki finanszírozási eszközök a folyamatok aktív, elhagyhatatlan és támogató feltételrendszerét adják. Az irányított állami támogatások megvalósításához is a banki működés biztosítja a technológiát.

2.2. Zöld hattyú: a fenntarthatatlanság pénzügyi kockázata

Ezen a ponton joggal merülhet fel, hogy vajon a kétszintű bankszektort mennyire érinti a klímaváltozás. Egy társadalmi felelősségvállalási akciónál beszélünk, vagy a bankrendszer alaptevékenységét is jelentősen fogja érinteni? *Christine Lagarde* EKB-elnök szerint a klímaváltozást kezelő további beavatkozások nélkül a bankok leginkább érintett 10 százaléknál a hitelportfólió bedőlési valószínűsége 30 százalékkal emelkedik meg 2050-ig.¹⁴ Az idézett becslés ellenére a szakértők a szokásos kockázatelemzési módszertan nehéz alkalmazhatóságát emelik ki. A Zöld hattyú című BIS-tanulmány¹⁵ szerint a múltbeli adatokon alapuló, a korábbi trendekkel kalkuláló modellek nem képesek a klímaváltozás komplex hatását felmérni. Amikor a hatások jól láthatóak, a változás a visszafordíthatatlan pontokat meghaladja, akkor pedig már késő lesz. Maga a tanulmány címe (Zöld hattyú) is sokatmondó. Az eredeti „fekete hattyú” kifejezést három tulajdonság jellemzi: az események (i) váratlanok, ritkán fordulnak elő, ezáltal a normál várakozásokon kívül esnek (ii) széleskörű és extrém hatásúak és (iii) az esemény bekövetkezése után magyarázhatók el. „Fekete hattyú” esemény lehet egy terrorista támadás, egy áttörő technikai újítás vagy egy természeti katasztrófa. Az éghajlatváltozásra mint környezeti zöld hattyúra ezen pontok jellemzőek, ugyanakkor három jellemző különbség adódik a hagyományos definícióhoz képest. Először is, bár az éghajlatváltozás hatásaiban sok a bizonytalanság, az viszont sajnos biztosnak tűnik, hogy jelentős kockázatok adódnak a változából. Másodsor, a hatásai túlmutatnak egy pénzügyi válságén, hiszen az emberek fizikai körülményeit is

13 ICMA Sustainable Finance, <https://www.icmagroup.org/sustainable-finance/>.

14 CHRISTINE LAGARDE (2021): Climate change and central banks - analysing, advising and acting. Speech by Ms Christine Lagarde, President of the European Central Bank, at the International Climate Change Conference, Venice, 11 July 2021. <https://www.bis.org/review/r210712b.htm>.

15 PATRICK BOLTON - MORGAN DESPRES - LUIZ AWAZU PEREIRA DA SILVA - FRÉDÉRIC SAMAMA - ROMAIN SVARTZMAN (2020): The green swan – Central banking and financial stability in the age of climate change. January 2020, <https://www.bis.org/publ/othp31.pdf>.

érintik. Harmadszor pedig a hatásai lényegesen összetettebbek: a környezeti, társadalmi, geopolitikai és pénzügyi összetevők bonyolult hálójáról beszélhetünk.

A tanulmány szerint két módon is érinti a klímaváltozás a pénzügyi és árstabilitást: egyrészt az időjárás okozta fizikai kockázatok, másrészt az éghajlatváltozás miatti „átállási kockázatok” miatt. Előbbire példa az időjárás változás miatti extrém viharok, árvizek és hóhullámok, vagy akár az óceánok szintjének emelkedése miatti pénzügyi és közgazdasági veszteség. A természeti katasztrófák számossága növekszik, a károk 70 százaléka nem biztosított. Ezen nem biztosított veszteségek a háztartások, vállalatok és akár államok fizetéseképtelenségéhez vezethetnek. A másik 30 százalék pedig a biztosítók és viszontbiztosítók működésére gyakorol negatív hatást. A másodiknak említett átállási kockázatok a környezettudatosabb működés kialakítása miatti bizonytalanságok nyomán jelentkeznek: a törvényalkotási módosítások és technikai újdonságok hatása a meglévő iparágakra (pl. autóipar, bányászat) jelenleg nehezen kiszámítható.

A fenti kockázatoknál a pénzügyi kockázat hamarabb látható, de a negatív időjárási viszonyok miatt fellépő ellátási nehézségek inflációs hatást is generálhatnak.

2.3. A fenntartható bankolás irányába mutató nemzetközi kezdeményezések

A pénzügyek területén több nemzetközi, stratégiai szintű kezdeményezés is megjelent az elmúlt években, amelyek lehetővé teszik, hogy az egyedi lépések helyett egy globálisan összehangolt, szektorszintű fellépés öltönn formát. A szabályozásban egyre inkább az ösztönzők alkalmazása kerül előtérbe, kijelölve egy olyan új irányt, amelyben minden szereplő kiszámíthatóan, aktív részvétellel tud szerepet vállalni egy közös és társadalmilag fontos cél érdekében.

Az Európai Bizottság a 2019–2024 közötti időszakra egy ún. zöldmegállapodást (EU Green Deal) fogadott el, amelyben célul tűzik ki, hogy az unió egy modern, hatékony erőforrású és versenyő gazdaság legyen, illetve 2050-ig klímasemlegessé váljon. E cél megvalósítása egész Európában gazdasági és társadalmi átalakulást tesz szükségessé több területen, amelynek költséghatékonyan, igazságosan és társadalmilag kiegyensúlyozott módon kell végbemennie. A klímasemlegessé váláshoz vezető úthoz több szakpolitikát is meghatározott a bizottság, és több jogalkotást is kezdeményezett, amely a pénzügyi területet is érintette.¹⁶ A zöldmegállapodást támogatóan a bizottság a pénzügyi területen egy intézkedéscsomagot (Sustainable

¹⁶ EC (2021): A European Great Deal. https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal_en.

Finance)¹⁷ fogadott el annak érdekében, hogy ösztönözze a pénzügyi forrásoknak a fenntartható tevékenységek felé áramlását. Mindez a konzultációkon, ajánlásokon és uniós jogszabályokon keresztül több irányból tudja kifejteni a hatását úgy, hogy egyéni fellépés helyett vagy amellet a stratégiával harmonizált mederbe tudja terelni a pénzügyek fenntartható, zöld vetületeit.

3. JAVASLATOK A HAZAI FENNTARTHATÓ BANKOLÁSRA

A Magyar Bankszövetség – a pénzügyi szektor képviselőjeként – a piaci szereplők zöldtudatosságát és elkötelezettségét közös véleményként összehangolja, és rendelkezésére álló eszközeivel támogatja a célok megvalósulását. Ennek keretében a magyar pénzügyi szektor előtt álló kihívásokra, a proaktív társadalmi felelősségre és a pénzügyi közvetítőrendszer gazdaságban betöltött szerepére tekintettel a Bankszövetség megfogalmazott egy olyan javaslatcsomagot, amely az MNB zöld ajánlásának¹⁸ hét fejezetéhez csatlakozva hozzájárul a fenntartható és egyúttal a fenntarthatóságot szolgáló bankoláshoz Magyarországon, kiemelt figyelemmel annak finanszírozhatóságára és megvalósíthatóságára. Lényeges leszögeznünk, hogy elképzeléseink szerint a fenntarthatóság záloga alapvetően a jelenlegi banki folyamatok optimalizálása, a hatékony és versenyképes adatgazdálkodás, valamint a zöldfinanszírozási aktivitás erősítése. Ennek megvalósulási formáit mutatjuk be az alábbiak szerint.

A. Fenntarthatóság bankszektorszinten – javasolt a magyar bankszektor külföldi szereplőkhöz képest versenysemleges kezelése.

- 1) **Javasolt az elektronikus pénzügyi műveletek szektorsemleges szabályozása, illetve a tranzakciós illeték szabályainak finomhangolása annak érdekében, hogy az a környezetkímélőbb csatornák felé terelje az ügyfeleket.**

Álláspontunk szerint hazánkban továbbra sem érvényesül maradéktalanul az „azonos tevékenység, azonos szabályozás” elve. Elsősorban a pénzügyi tranzakciós illeték – ezen belül is különösen az elektronikus lakossági átutalásokra vonatkozó pénzügyi tranzakciós illeték – jelent komoly versenyhátrányt a hazai bankok számára a külföldi fintechszolgáltatókkal

¹⁷ EC (2021): Sustainable Finance. https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/banking-and-finance/sustainable-finance_en.

¹⁸ A Magyar Nemzeti Bank 5/2021. (IV.15.) számú ajánlása az éghajlatváltozással kapcsolatos és környezeti kockázatokról és a környezeti fenntarthatósági szempontok érvényesítéséről a hitelintézetek tevékenységeiben, <https://www.mnb.hu/letoltes/5-2021-zold-ajanlas-2.pdf>.

és neobankokkal¹⁹ szemben, mivel a hazainál enyhébb jogszabályi környezetben működő szolgáltatókat ezen illetékfizetési kötelezettség nem terheli. Ennek eredményeképpen a hazai átutalási forgalom jelentős hányada külföldre terelődhet, amely tendencia több szempontból is kockázatos. Egyrészt a hazai fizetési forgalom egy része kikerülhet a felügyeleti ellenőrzés hatásköre alól, másrészt egy esetleges adatvesztés/adatlopás vagy a korlátozott betétvédelem miatt a betéttel való visszaélés esetén a lakosságot érő kár jelentős lehet, harmadrészt a fintechszolgáltatók a tradicionális bankokhoz képest kisebb hangsúlyt fektetnek a pénzmosás és terrorizmusfinanszírozás-megelőzési szabályok alkalmazására, ezzel teret engedve az illegális jövedelmek eltitkolásának. A szabályozási egyenlőtlenségek nemzetbiztonsági és ügyféloldali kockázatokhoz vezethetnek, a lakossági tranzakciók „külföldre vándorlása” pedig nehezen visszafordítható folyamat.

Versenyhátrányt jelent a hazai bankok számára az is, hogy a jelenlegi adózási környezet nem támogatja a banki csomagárzások megvalósítását, így a hazai bankok nem tudják felvenni a versenyt az utalási és kártyás tranzakciók terén a neobankok ajánlataival. A tranzakciós illeték bevezetése előtt a népszerűbb számlacsomagok jellemzően csomagárzással működtek, a számlatulajdonosok az elektronikus tranzakcióik jelentős hányadát ezen csomagokon belül díjmentesen végezték. 2012-ben ez a gyakorlat fenntarthatatlanná vált, mivel a tranzakciós illeték és a havonta két díjmentes készpénzfelvétel együttesen ügyfelenként havi 900 forintos költséghátrányt jelent a hazai bankoknak, egyúttal ügyfelenként évi 10 ezer forintos versenyelőnyt a fizetésre nem kötelezett külföldi fintechszolgáltatóknak.

A fenti érvekre tekintettel javasolta a Magyar Bankszövetség a tranzakciós illeték általános kivezetését. Amennyiben az adónem rövid távon nem kerül kivezetésre, úgy a versenysemleges szabályozás irányába mutató, kedvező lépésként javasoljuk a szabályozás finomhangolását. Meglátásunk szerint a lakossági tranzakciós illeték átstrukturálása a kedvező pénzforgalmi hatások mellett a magyar gazdaság magas készpénzigényének visszaszorításában is jelentős szerepet játszana. Hozzájárulna mindezekelött a lakossági készpénzhasználati szokások fejlődéséhez, a gazdaság fehérítéséhez, a pénzmosás elleni küzdelem megkönnyítéséhez, továbbá megnehezítené az adóelkerülést. A már idézett becslések szerint 400-500

¹⁹ Neobankok (vagy internet-only bankok) olyan új pénzügyi intézmények, amelyek részleges vagy teljes körű banki szolgáltatást nyújtanak, ugyanakkor fizikai bankfiókhálózattal nem rendelkeznek, kizárólagosan online platformon üzemelnek. Forrás: Finextra Research (2019): The Future of Payments.

milliárd forintra tehető évente a készpénzhasználat társadalmi költsége, amelynek a visszaszorítása nemzetgazdasági érdek, és ebben kulcsszerepe lehet az elektronikus fizetések elterjedésének.

Az előzőekben kiemelt szempontokat mérlegelve – a tranzakciós illeték fenntartása esetén – a lakossági tranzakciós illeték szabályozásának finomhangolását az alábbi elvek mentén célszerű elkezdeni:

- Javaslatunk, hogy a lakossági fizetési számlákon végzett, nem készpénzhez kapcsolódó (pl. utalási, beszedési) elektronikus tranzakciók illetékkötelezettsége eltörlésre kerüljön (költségvetési hatása becsléseink szerint kb. –11 Mrd forint), továbbá a lakossági kártyás vásárlások után fizetett tranzakciós illetékkötelezettség is kerüljön kivezetésre (költségvetési hatása becsléseink szerint kb. –3 Mrd forint).
- Ezzel egyidejűleg javasoljuk a 2009. évi LXXXV. törvény 36/A. §-a alapján biztosított kétszeri készpénzfelvétel összegén felüli, fizetési számláról történő készpénzkifizetés, illetve készpénz-helyettesítő fizetési eszköz útján történő készpénzkifizetés tranzakciós illetékkötelezettség mértékének 0,6%-ról 1,0%-ra történő emelését. Ez becsléseink alapján 14 Mrd forint többletbevételt jelentene a költségvetés számára.

Meglátásunk szerint a fenti átstrukturálási javaslat jelentős előnyökkel jár minden szereplő számára. A központi költségvetés tranzakciósilleték-bevételei nem csökkennének a korábbi időszakhoz képest, továbbá a gazdaság fehéredése miatt a módosítás plusz adóbevételeket is jelentene a költségvetésnek. A módosítás a lakosság számára is előnyökkel járna annak okán, hogy az utalási tranzakciók díjtételei a módosítás, valamint a verseny hatására visszatérhetnek a tranzakciós illeték bevezetését megelőző időszakban jellemző (elektronikus tranzakciók esetében nullához közeli) szintre. Álláspontunk szerint a mindennapi kiadásokhoz (pl. piacon történő vásárlás, iskolai befizetések stb.) megfelelő fedezetet biztosít a havi 150 000 forintos készpénzmennyiség. A bankok számára megnyílna a lehetőség a csomagárazás alkalmazása előtt, az utalások határkölsége ugyanis közel nulla lenne.

2) Célszerű további lépésekkel támogatni a lakossági készpénzállomány növekedési ütemének csökkentését.

A készpénzmentes fizetési megoldások jelentősen javíthatják a ma még készpénzes tranzakciókat bonyolító iparágak, közte ma már egyre inkább az agrárium transzparenciáját és versenyképességét is. A Magyar Bankszövetség Digitalizációs Munkacsoportja által 2019-ben megfogalmazott javaslatok egy része megvalósult, egyes elemek azonban továbbra is aktuálisak. Ilyen például az gazdasági szereplők közti 500 ezer forintos készpénz-

használati limit bevezetése, illetve a pénzügyi tranzakciós illeték szabályozásának az előző pontban bemutatott átalakítása.

A magas készpénzállománynak a fenntarthatóságra gyakorolt hatása a környezeti lábnyom szempontjából is lényeges. E helyütt említendő a készpénz előállítás, szállítása és selejtezése is, amelyek külön-külön is jelentős környezeti hatásokkal járnak, a rendkívül magas költségeket nem is említve.

B. Szükséges a finanszírozás fenntarthatóságának erősítése, a környezeti, társadalmi fenntarthatósági és felelős vállalatirányítási (összefoglalóan: ESG) szempontok érvényesítése és a zöld finanszírozás elősegítése.

Az Európai Unió az épületek energiahatékonyságáról 2010-ben alkotott irányelvnek preambulumban a jogszabály megalkotásának okaként rögzíti, hogy az unió teljes energiafogyasztásának 40 százaléka épületekkel kapcsolatos. Az Európai Bizottság a 2020-ban közzétett, az épületkorszerűsítési programra vonatkozó stratégiájában hasonló adatokat mutat be: összességében az EU teljes energiafogyasztásának 40 százalékáért, az energiából származó üvegházhatású gázkibocsátásnak pedig 36 százalékáért az épületek felelősek. Ez nem véletlen: az állomány elöregedett (az összes épület 85 százaléka 2001 előtt épült) és korszerűtlen, nem felel meg a modern energiahatékonysági követelményeknek. A korszerűtlen ingatlanok jelenleg az ingatlanportfólió kétharmadát teszik ki, miközben évente csupán az 1 százalékuk esik át energetikai korszerűsítésen, ami közel sem elégséges az épületállománynak a klímacélok eléréséhez szükséges megújulásához. A dokumentum megfogalmazása szerint „az EU-nak sürgősen arra kell összpontosítania, hogy miként lehetne épületeinket teljes életciklusuk során energiahatékonyabbá, alacsonyabb szén-dioxid-kibocsátásúvá és fenntarthatóbbá tenni”. Az épületállomány korszerűsítése jelentősen hozzájárulhat a klímaváltozás elleni kezdeményezések sikeréhez.

Földrajzi és történelmi okok eredményeként a magyarországi lakóépületek energiahatékonysága szintén kedvezőtlen mutatókkal rendelkezik. A magyar lakóépület-állomány elöregedett és energetikai szempontból korszerűtlen. A megújulásra váró lakásállomány tetemes, ugyanis a hazai lakóingatlanok közel 80 százaléka 1990 előtt épült. A régi épületek kedvezőtlen energiahatékonysága miatt az 1959 előtt épült épületekben az energiafogyasztás több mint háromszorosa, a fűtési energiaigény több mint négyszerese az új lakásokénak. A már kedvezőbb mutatókkal rendelkező, 1976–1989 között épült épületekben az energiafogyasztás még mindig több mint kétszerese, a fűtési energiaigény több mint két és félszerese az új lakásokénak.

Mindezt alátámasztják a lakóépületek energetikai tanúsítványáról készült statisztikák is. Magyarországon 2012 óta kötelező ingatlanok használatbavétele,

értékesítése és bérbeadása esetén energetikai tanúsítványt készíteni, amely az ingatlan energiafogyasztásáról ad bővebb tájékoztatást. 2016. január 1-je óta szigorúbb energetikai minősítési skála van érvényben, amely 12 osztályba sorolja az épületeket. A 2016–2019 között kibocsátott tanúsítványok mindössze 2,1 százaléka volt a közel nulla energiaigényre vonatkozó követelményeknek megfelelő (a felső négy kategóriába sorolt) tétel, 19,5 százaléka kapott korszerű (CC) besorolást, a fennmaradó 78,4% ettől elmaradt.

A hitelintézetek és a különböző ösztönző programokat kidolgozó Magyar Nemzeti Bank egyaránt felismerték az abban rejlő lehetőséget, hogy a jelzáloghitelezés területén az elsők között lehet változást elérni és tevékenyen hozzájárulni a hazai lakóingatlan-állomány energetikai megújulásához, ezáltal a fenntarthatósági célok támogatásához. Ennek eléréséhez elengedhetlen a jogalkotó támogatása egyrészt a jogszabályi környezet finomhangolása, másrészt az energetikai adatokhoz való hozzáférés biztosítása, harmadrészt az energetikai korszerűsítést támogató állami programok útján.

3) Javasoljuk a hazai lakóingatlan-állomány energetikai korszerűsítésének támogatását és a folyamatot nehezítő jogszabályok felülvizsgálatát.

- a) A hazai ingatlanállomány adottságait figyelembe véve az egyik legfontosabb fenntarthatósági elemnek tartjuk a lakóingatlanok energetikai korszerűsítésének támogatását, azonban az állami és jegybanki ösztönző programok (Zöld Otthon Program és az ahhoz kapcsolódó otthonteremtési kamattámogatott hitel) egyelőre vagy az energiahatékony új ingatlanok vásárlását és építését, vagy az általános korszerűsítést támogatják. Ezért javasoljuk olyan támogatott konstrukciók és programok kidolgozását, amelyekben keresztül az ingatlanok korszerűsítésének üteme gyorsítható. Ilyen **ösztönzők lehetnek az ügyfelek részére nyújtott támogatások, adókedvezmények vagy hitel refinanszírozása esetén a kamattámogatási megoldások, illetve a meglévő támogatási formák (falusi CSOK, kamattámogatott otthonfelújítási hitel) kiegészítése az energetikai korszerűsítést támogató elemekkel.** Mindezeknél érdemes figyelemmel lenni pl. az EU Bauhaus projekt célkitűzéseire is, amely az európai zöldmegállapodás céljainak megvalósítása érdekében ötvözni kívánja a tervezést, a fenntarthatóságot, az akadálymentesítést, a megfizethetőséget és a beruházásokat.²⁰
- b) Az energiahatékony új ingatlanok mellett a fenntarthatósági célok elérése szempontjából kiemelt szerepe lehet a meglévő lakásállomány

²⁰ EC (2021): New European Bauhaus: Commission launches design phase. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_21_111.

energetikai korszerűsítésének, amelyet nemzetközi (New Bauhaus kezdeményezés) és hazai (MNB Zöldtőkekedvezmény-program) tervezetek is támogatnak, egyelőre azonban nem sikerült áttörést elérni ezen a téren. Úgy látjuk, hogy a korszerűsítési munkák banki finanszírozásának egyik alapkritériuma, hogy az ingatlanok az energetikai korszerűsítés előtti és az azt követő energetikai adatai az ügyfelek és az őket finanszírozó pénzügyi intézmények részére egyaránt hozzáférhetőek legyenek úgy, hogy az ne eredményezze a hitelezés járulékos költségeinek növekedését. A nemzetközi példák²¹ azt mutatják, hogy jellemzően az ingatlan energiahatékonyságának 30 százalékos javítása esetén minősül az ehhez kapcsolódó hitel zöldnek, mivel azonban az érintett ingatlanok többsége nem rendelkezik energetikai tanúsítvánnyal, ezért a korszerűsítés méréséhez két energetikai tanúsítvány készítésére vagy az elvégzett munkák független szakértő általi felmérésére lenne szükség. Ez a két említett megoldás jelentősen növelné a hitelezési folyamat költségeit és adminisztrációs terheit, miközben a cél az, hogy könnyen hozzáférhető, kedvezőbb árazású hitelekkel ösztönözzék az ingatlanfelújításokat. **A problémára megoldást jelenthet, ha ezekben az esetekben az ügyfelek térítésmentesen jutnának hozzá az ingatlan egyszerűsített tartalmú energetikai tanúsítványához, illetve az egyes felújítási intézkedések esetén központilag állapítanak meg, hogy a végrehajtásukkal mekkora százaléknyi energetikahatékonyság-növekedés érhető el.**

- c) **E körben célszerű a társasházi korszerűsítésekkel kapcsolatos jogi szabályozás felülvizsgálata is.** A Magyar Nemzeti Bank 2020-as Lakáspiaci jelentésben²² a jegybank a hazai társasházak műszaki állapotával kapcsolatos felmérés részeként beszámolt a korábban megvalósult és a tervezett felújításokról, az azokhoz szükséges finanszírozási forrásokról, illetve a felújítások előtt álló akadályokról. A felújítást nehezítő körülmények között a felmérésben résztvevők 66 százaléka az állami források hiányát, 51 százalékuk a társasházi megtakarítások alacsony összegét, míg 25 százalékuk a beruházáshoz szükséges tulajdonosi egyetértés hiányát jelölte meg.

21 vdp (Die deutschen Pfandbriefbanken [Német Jelzálogbank Szövetség]), 2019: Minimum standards for use of the wordmarks „Green Pfandbrief”/„Grüner Pfandbrief” (for Mortgage Pfandbriefe). https://www.pfandbrief.de/site/dam/jcr:4b20of2e-8dd7-49d5-ab84-d89144d37164/2019-o8_vdp_mindeststandards_GPB_EN.pdf.

22 <https://www.mnb.hu/kiadvanyok/jelentesek/lakaspiaci-jelentes/lakaspiaci-jelentes-2020-november>.

A rendes gazdálkodás körét meghaladó felújítási, korszerűsítési munkák esetében a Társasházi törvény²³ jelenleg a tulajdonostársak egyhangú döntését írja elő. A rendes gazdálkodás körét meghaladja „az állagvédelmet meghaladó, a fenntartás (az üzemeltetés, a karbantartás és a felújítás) körébe nem tartozó olyan munkálattal összefüggő kiadások, amelyek az alapító okirat szerint közös tulajdonban lévő épület, épületrész bővítésével, átalakításával vagy közös tulajdonba kerülő új épület, épületrész, illetőleg épületberendezés létesítésével járnak.”

Az egységes bírói gyakorlat szerint annak eldöntésekor, hogy a kiadás meghaladja-e a rendes gazdálkodás körét, nem csupán a költség nagyságát, hanem a beruházás célját, a létrehozandó vagy megvalósult eredményt kell vizsgálni és minősíteni.

A Kúria társasházi jogviták egyes eljárási és anyagi jogi kérdéseinek vizsgálatára alakult joggyakorlat-elemző csoportjának tevékenységéről szóló 2016.El.II.JGY.P.1. számú összefoglaló vélemény²⁴ egy felsorolást is tartalmaz iránymutatásként, hogy mely kiadások tartoznak a rendes gazdálkodás körébe, illetve melyek haladják meg azt. Például panelprogram esetében, ha külső szigetelés és nyílászárócsere történik, az nem haladja meg a rendes gazdálkodás körét, tehát egyszerű többség elegendő a döntéshez, ha azonban a program keretében az előbbieken túl napkollektorok felszerelése is történik, ez már meghaladja azt, tehát a tulajdonostársak egyhangú szavazatára van szükség.

A bírói gyakorlat szerint mind a fűtési rendszerek korszerűsítésével, mind a megújuló energiaforrások beépítésével együtt járó felújításokkal kapcsolatos kiadások meghaladják a rendes gazdálkodás körét, ezért célszerű volna az energiamegtakarítást célzó felújítási munkákat a rendes gazdálkodás körébe tartozó kiadásként beépíteni a társasházi törvénybe, megkönnyítve ezzel az energetikai hatékonyságukat javítani kívánó társasházak és tulajdonostársak helyzetét.

23 2003. évi CXXXIII. törvény a társasházakról.

24 https://kuria-birosag.hu/sites/default/files/joggyak/vegleges_es_javitott_tarsashazi_joggyak._osszefoglalo.pdf.

4) Célszerű általános, nyílt hozzáférést biztosítani a lakóingatlanok energetikai adataihoz és a vállalati zöldfinanszírozást támogató állami adatbázisokhoz.

- a) A nemzetközi gyakorlat szerint jellemzően egy adott ország ingatlanportfóliójának az energetikai hatékonyság szempontból legjobb 15 százalékába tartozó épületek tekinthetők zöldnek. Ahogy azt a fentiekben bemutattuk, a hazai ingatlanállomány legjobb 15 százalékának jelentős részét a „CC” energetikai besorolású épületek egy jelenleg pontosan meg nem határozható köre teszi ki. A CC kategórián belül csak az egyes ingatlanok összesített energetikai jellemző adatának (kWh/m²a) ismeretében lehetne megállapítani, hogy pontosan melyik ingatlan tartozik a legjobb 15 százalékba, és melyik esik kívül ezen a határon. Az összesített energetikai jellemző adat (kWh/m²a) jelenleg csak az energetikai tanúsítványokból ismerhető meg, szemben az energetikai besorolás kategóriájától, amely bárki számára nyilvánosan hozzáférhető a Lechner Tudásközpont által üzemeltetett weboldalon.²⁵ Tekintettel arra, hogy a már meglévő fedezetekre vonatkozó energetikai tanúsítványok nem állnak az intézmények rendelkezésére, ezért a zöldjelzálog-hitelezés és a zöldjelzáloglevelek kibocsátása szempontjából jelenleg komoly akadályt jelent az energetikai besorolással és az összesített energetikai jellemzővel kapcsolatos adathiány.

A fent körülírt problémára hatékony megoldást jelenthet, amennyiben

- a jelzálogbankok megkapnák a portfóliójukban szereplő fedezetekre vonatkozó energetikai tanúsítvány adatokat – ezzel megvalósulhatna az adatok ösfeltöltése,
 - illetve, ha a Lechner Tudásközpont által kezelt, az energetikai adatokhoz való nyilvános hozzáférést biztosító weboldalon az egyes ingatlanok vonatkozásában nyilvánosan lekérhető adatok köre bővülne az ingatlan összesített energetikai jellemzőjének (kWh/m²a) adatával.
- b) A vállalati zöldfinanszírozáshoz kapcsolódó feltételrendszer egyik legfontosabb eleme az Európai Unió taxonómiai rendelete.²⁶ A taxonómiai rendelet részletesen meghatározza azokat a kvantitatív és a kvalitatív értékelési szempontokat, amelyek alapján adott tevékenység környezeti

²⁵ <https://www.e-epites.hu/e-tanusitas>.

²⁶ ³ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2020/852 rendelete (2020. június 18.) a fenntartható befektetések előmozdítását célzó keret létrehozásáról, valamint az (EU) 2019/2088 rendelet módosításáról.

szempontból fenntarthatónak minősíthető, azaz a zöld finanszírozás feltételeinek megfelel. Ahhoz, hogy egy gazdasági tevékenység zöldnek minősüljön, be kell bizonyítani, hogy a szóban forgó gazdasági tevékenység jelentős mértékben hozzájárul a környezeti célkitűzések legalább egyikéhez ('lényeges hozzájárulás'), ugyanakkor nem okoz jelentős kárt a többi környezeti célkitűzésben ('jelentős károkozás', a rendelet preambulumaának [54] bekezdése).²⁷ A zöldhitelezés sikerének és elterjedésének egyik fontos feltétele az adatok megbízhatósága és összehasonlíthatósága, illetve hogy a szükséges adatok összegyűjtése ne jelentsen indokolatlan adminisztrációs terhet a finanszírozásban résztvevők részére. Ezért álláspontunk szerint a fenntarthatósági feltételek igazolására az állami adatbázisokban szereplő adatok a legmegfelelőbbek.

A fentiekre tekintettel javasoljuk, hogy a jogalkotó tegye lehetővé azon adatbázisok bankok számára történő hozzáférését, amelyek szerepet játszhatnak a zöldfinanszírozás támogatásában, a megvalósuló megújuló energetikai és infrastrukturális beruházások fenntarthatóságának megállapításában és alátámasztásában. Ilyen adatbázisnak tartjuk elsősorban a Magyar Energetikai és Közműszabályozási Hivatal részletes engedély-adatbázisát, az Országos Környezetvédelmi Információs Rendszer (OKIR) adatait és a Nemzeti Klímavédelmi Hatóság, a hazai CO₂-emissziókereskedelemért felelős főosztálya által begyűjtött és az ETS-be (Emission Trading System) továbbított adatokat.

- 5) **A 2021–2027-es finanszírozási időszak 4265 milliárd forintos agrártámogatási keretének kihasználásának elősegítése érdekében finanszírozási alprogram elindítását javasoljuk.**

Az agrárfinanszírozásban érintettek egybehangzó lelkesedéssel fogadták a Vidékfejlesztési Programmal kapcsolatos legújabb kormányzati intézkedéseket, amelyek alapján a 2021–2027-es években 80 százalékos nemzeti társfinanszírozást biztosítanak a Közös Agrárpolitika Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap kerete számára, ennek eredménye, hogy a kormány 4265 Mrd forint uniós és hazai forrást fordít 2027-ig a vidékfejlesztésre. A döntés és a forrás óriási lehetőség az agrárium számára. Az elképzelések szerint a forrásoknak több célt kell szolgálniuk: az infrastruktúra és a gaz-

²⁷ DOBRÁNSZKY-BARTUS KATALIN – KRENCHEL JENS VALDEMAR (2020): Az EU taxonómiai rendlete: a befektetési tevékenységek első, „zöld” szótára, *Gazdaság és Pénzügy*, 7(4), 392–419.

daság fejlesztését, a vidék megmaradását, a helyi gazdaság élénkítését, erős és versenyképes modern agrárium felépítését.

Az NHP Hajrá kivezetésével a Vidékfejlesztési Program támogatásaihoz kapcsolódó beruházások finanszírozásához elérhető programok köre jelentősen szűkült. Az elsődlegesen agrárcélú, illetve a már korábban is támogatásokkal megvalósuló projektek finanszírozása több konstrukció esetén kizáró tényező, illetve a Vidékfejlesztési Program keretében a pályázatokat jellemzően maximum támogatásintenzitással hagyják jóvá, ami szintén korlátozza az egyéb támogatott konstrukciókhoz való hozzáférést.

Az MFB jelenleg még nem kínál a kereskedelmi bankoknak refinanszírozást agrártémában, míg az EXIM jelenleg elérhető konstrukciói esetén az EXIM Versenyképességet Javító Hitelprogram az agrárügyfelek részére nem elérhető. Az EXIM exportélénkítő termékei esetében támogatás nem kapcsolódhat a konstrukcióhoz, ezért a vidékfejlesztési programos beruházások finanszírozása ezen program keretében szintén nem lehetséges. A 2021 végéig elérhető, átmeneti támogatási jogcímre épülő EXIM-programok esetén a maximum támogatástartalom szintén erős korlátot jelent, illetve a már nem elérhető EXIM Kárenyhítő 6 éves futamideje miatt nem volt alkalmas ezeknek a projekteknek a finanszírozására. Az EXIM Fordulat program esetében a 3,5 Mrd forint maximum hitelösszeg illeszkedhet a Vidékfejlesztési Program beruházásainak a finanszírozásához, a támogatástartalmak azonban itt is korlátozást jelentenek, a 225 ezer euró maximális támogatástartalom jó minőségű ügyfelek esetében 1,5 százalékos kamattámogatással számolva 1 Mrd forint maximális hitelösszeget tesz lehetővé, kielégítő ügyfelek esetében (3,3 százalékos kamattámogatás mellett) a legmagasabb hitelösszeg már csak 500 millió forint, és a támogatáshalmozódás miatt ennek a támogatástartalomnak bele kell férnie a Vidékfejlesztési Program költségnövekedés miatti támogatásintenzitás-csökkenésének a mozgásterébe is, illetve a 10 éves futamidő szintén feszített törlesztést eredményez.

Az NHP Hajrá utódjaként kezelt Agrár Széchenyi Újraindítási Beruházási Hitel fix és alacsony kamatozásával optimális megoldás lehetne, de hasonlóan az EXIM konstrukcióhoz, a 10 éves futamidő, illetve a még magasabb támogatástartalom miatt (7 százalékos kamattámogatás, 1 százalékos költségvetési díjtámogatás és 0,5 százalékos kezelési költségtámogatás) a 225 ezer euró 3,1-es jogcímtámogatási korlát nagyságrendileg már csak 200 millió forint hitelösszeget tesz lehetővé.

A fentiekre tekintettel arra a következtetésre juthatunk, hogy a piacon jelenleg elérhető konstrukciók közül egyik kedvezményes, fix kamatozású program sem nyújt optimális megoldást a Vidékfejlesztési Program tá-

mogatásaihoz kapcsolódó beruházások finanszírozásához. A várakozások szerint emelkedő kamatszintből kifolyólag a változó kamatozás komoly kockázatot hordoz, ezt az ügyfelek egy része a korábbi tapasztalataik alapján nem kívánja vállalni. A jelentős költségnövekedések miatt a beruházások megkezdésével kívánnak a szereplők, illetve a most megjelenő pályázatok esetében az átmeneti támogatási jogcímen nyújtott konstrukciók, amelyek csak 2021 végéig érhetőek el, nem jelentenek alternatív finanszírozási lehetőséget.

A Vidékfejlesztési Program céljainak megvalósulásához egy hosszú futamidejű fix, kedvező kamatozású és mindenképpen támogatástartalom nélküli konstrukcióra van szükség. A finanszírozási problémákra egy könnyített, a korábbinál korlátozottabb céllal igénybe vehető, beruházási célokra, 20 éves futamidővel, maximum 3 Mrd forint hitelösszeggel, a korábbihoz hasonló maximum 2,5 százalékos fix kamattal, támogatástartalom nélkül igénybe vehető, preferenciális betételhelyezés nélküli hitelprogram nyújthatna megoldást szektorsemleges, minden ágazat számára elérhető formában. A javasolt program illeszkedne a kormányzat Újraindítási Programjához, és biztosítaná az évek alatt a teljes hitelezési gyakorlatba beépült NHP keretében megvalósuló finanszírozás folyamatos kivételét.

6) Javasoljuk egy minden szektorra előírt, hosszú távú zöldkövetelmény-rendszer kidolgozását.

Christine Lagarde EKB-elnök 2021. július 11-i beszédében is hangsúlyozta a minél megfelelőbb zöldadat-szolgáltatást.²⁸ A felvetés nemcsak Magyarországra, hanem európai és világviszonylatban is érvényes: az Európai Bizottság 2020-as tanulmánya²⁹ szerint jelenleg mintegy 150 zöld- és ESG-tanúsító, illetve minősítő intézmény létezik, amelyek egytől egyig eltérő módszertanokat alkalmaznak, ezzel jelentősen megnehezítik a különböző minősítések és rangsorok összehasonlíthatóságát. Segítené a zöldfinanszírozást, ha egy széles körűen elfogadott tanúsítványban lehetne bízni (a jelenlegi helyzet ahhoz hasonló, mintha az épületeknél több tucat különböző energetikaitanúsítvány-módszertan létezne). Felmerült egy minimumkövetelmény-rendszer kialakításának gondolata is, amelynek a felülteljesítésére lehetősége nyílna a piaci szereplőknek, így megfelelő ösz-

28 CHRISTINE LAGARDE (2021): Climate change and central banks - analysing, advising and acting. Speech by Ms Christine Lagarde, President of the European Central Bank, at the International Climate Change Conference, Venice, 11 July 2021. <https://www.bis.org/review/r210712b.htm>.

29 Study on sustainability-related ratings, data and research. <https://op.europa.eu/hu/publication-detail/-/publication/d7d85036-509c-11eb-b59f-01aa75ed71a1>.

tönzökekkel terelnék tovább a tudatos fenntartható tevékenységüket. Ennek egyik lehetősége és mércéje lehetne a pénzügy szektorban egy minősített „zöldbank brand” bevezetése, amely által az ügyfelek figyelemmel kísérhetik a pénzügyi szolgáltatások és termékek környezeti hatásait, és akár egy olyan indikátor bevezetése is, mellyel az egyes bankok tevékenységének fenntarthatóságát lehet értékelni. A kulcsteljesítmény-mutatók egyaránt épülhetnének az adott bank hitelezési és befektetési tevékenységében érvényesített, valamint a működésében megvalósuló, fenntarthatóságot szolgáló szempontok és módszerek értékelésére. A minősítés egyúttal arra is alkalmat adna, hogy a befektetők végre tiszta képet kaphassanak a különböző fenntarthatósági jellemzőkkel rendelkező (etikus/zöld/ESG stb.) befektetési termékekről. Már ma is egyre több termék nevében jelenik meg ilyen típusú hívószó, de ezek lényegében önjelölt címkézések: következtetésképp ma még semmi sem zárja ki az ún. greenwashingot, azaz a környezeti előnyöknek akár a valóságosnál jelentősen nagyobbak tűnő beállítását.

Az elképzelés részleges megvalósítása az Európai Unión belül is elindult, az európai zöldkötvényekről szóló rendelettervezet³⁰ célja egy közös értelmezési keretrendszer kialakítása a taxonómia-rendeletre támaszkodva, illetve a külső minősítést végző vállalatok nyilvántartásba vételének és felügyeletének szabályozása. A szabályozás véglegesítésekor fontos jogbiztonsági és befektetővédelmi szempont, hogy a korábban kibocsátott zöldkötvények továbbra is megőrizzék zöld jellegüket.

C. Fenntarthatóság az ügyfelek számára: a számukra nyújtott hatékonyabb, költségghatékonyabb és környezetbarátabb ügyintézés a fenntarthatóság záloga.

- 7) **Javasoljuk a hitelezéshez kapcsolódó közvetett költségek csökkentését.**
 - a) **Vállalkozások esetén célszerű visszatérni a 2018-ig alkalmazott közjegyzői díjakhoz és gyakorlathoz:** az új közjegyzői díjrendelet a munkadíjat meghatározó díjplafont 200 millió forintról 1 milliárd forintra növelte, ezzel a vállalkozások hitelfelvételi költségeit többszörösére emelte. A közjegyzői díjak észszerű keretek között tartása érdekében célszerű a díjplafont ismét 200 millió forintban meghatározni.
 - b) **Célszerű lehetővé tenni a közjegyzői felolvasás mellőzését jogi személyek esetén.** A közjegyzői felolvasás intézményét egy 1858-as császári pátenz alakította a jellemzően írástudatlan szerződő felekre tekin-

³⁰ https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/banking-and-finance/sustainable-finance/european-green-bond-standard_en.

tettel.³¹ Ami anno indokolt volt, az mostanra elnehezíti az ügyletkötési folyamatot, ezért a gazdasági élet professzionális szereplői számára célszerű biztosítani annak lehetőségét, hogy a vállalkozások képviselői akkor is kérhessék a felolvasás mellőzését, amennyiben nem jogi képviselővel járnak el.

c) **Javasolt a közjegyzői minták alkalmazásának kiterjesztése.** A jogalkotó az államilag támogatott hitelek esetén egységes egyoldalú kötelezettségvállalónyilatkozat-mintát alakított ki, ennek alkalmazásával 19 500 forintban maximálva a közjegyzői díjat. A kedvező szabály a jelzáloghitelek többségénél jelenleg még nem alkalmazható, ezekben az esetekben a felek továbbra is különösen magas díjakkal szembesülnek, ami a jelenlegi hazai átlagkereset mellett bánthatja az ügyfelek jóérzését. A fentiekre tekintettel javasolt, hogy az államilag támogatott hitelek mellett opcionálisan valamennyi fogyasztói jelzáloghitel kapcsán legyen lehetőség minta alkalmazására legfeljebb 35 000 forintban meghatározott díj mellett.

d) **Célszerű biztosítani, hogy az új ingatlan-nyilvántartási eljárás ne növelje a hitelfelvétel költségeit.** Az új ingatlan-nyilvántartási törvény által bevezetett automatizált döntéshozatali eljárás gyorsabbá és olcsóbbá teheti az ingatlan-nyilvántartási eljárásokat. Az új törvény azonban megszünteti azt a lehetőséget, hogy a jelzálogjog alapítására a hitelintézet által cégszerűen aláírt magánokirat alapján is sor kerülhessen [Inyvtv. 32. § (5)]. A jelenlegi folyamat átalakítása az ügyvédek, kamarai jogtanácsosok vagy közjegyzők kötelező közreműködése okán költségesebb eljárást eredményez majd.

Azokban az esetekben, ahol a kölcsön- és biztosítéki szerződés, vagy az adós egyoldalú kötelezettségvállaló nyilatkozatának közjegyzői okiratba foglalására is sor kerül, javasolt, hogy a jelzálogjog bejegyzését a közjegyző kezdeményezze az alapeljárás keretében, és a közjegyzői eljárási díj a jelzálogjog bejegyzésével kapcsolatos közreműködést is magába foglalja.

e) **Javasoljuk egy új nyilvántartási rendszer kialakítását a követelések nyilvántartására**

A kormányzat digitalizációs törekvéseivel összhangban célszerű megvizsgálni egy digitális nyilvántartási rendszer kialakításának lehetőségét, amely a mostaninál idő- és költséghatékonyabban biztosítaná a

31 ROKOLYA GÁBOR (2013): A közjegyzői intézmény fejlődése a polgári korban. Budapest, Gondolat Kiadó.

követelések nyilvántartását és a jogérvényesítést. Ezt a célt egy hitelbiztosítéki nyilvántartáshoz hasonló rendszer felállítása támogathatja, amely egyben a hiteljogviszonyhoz kapcsolódó kölcsön- és biztosítéki szerződések, illetve kötelezettségvállaló nyilatkozatok nyilvántartásaként funkcionálna. Ez a jelenlegi papírdomináns ügyintézéshez képest egy teljesen új rendszer felállítását jelentené. Az új nyilvántartás adott esetben a közjegyzők közreműködése nélkül is kialakítható, azonban a Közjegyzői Kamara informatikai rendszerei is megfelelő alapot szolgáltathatnak egy ilyen platform létrehozásához.

8) Megfontolandó az E-ügyintézési törvény még teljesebb kihasználása (AVDH, tárhelyhasználat)

A kormányzat digitalizációs kezdeményezéseinek keretében számos olyan fejlesztés valósult meg, amely a veszélyhelyzet alatt állampolgárok milliói számára nyújt segítséget a hivatali ügyeik intézésében. Álláspontunk szerint a közszolgáltatás jellegű bankügyek intézését is hatékonyabbá tehetik az E-ügyintézési törvény eszközei. Ilyen lehet például a tárhely használatának biztosítása az ügyfelekkel való kommunikáció támogatására, illetve az Azonosításra Visszavezetett Dokumentum Hitelesítés (AVDH) szolgáltatás beépítése a banki folyamatokba. Ez utóbbihoz célszerű biztosítani, hogy az AVDH elismert cégjegyzési mód legyen, és ennek keretében az adott dokumentumot több személy is hitelesíthesse (jelenleg egy hitelesítést követően a rendszer újabb hitelesítést már nem enged).

A javaslatnak külön aktualitást kölcsönöz, hogy a 1170/2020. (IV. 21.) Korm. határozat, amely elvárja, hogy a NISZ Nemzeti Infokommunikációs Szolgáltató Zártkörűen Működő Részvénytársaság által biztosított elektronikus ügyintézési szolgáltatások elérhetőek legyenek a Garantiqa Hitelgarancia Zrt. számára – ezzel a jogalkotó jelentős lépést tett abba az irányba, hogy az elektronikus ügyintézési szolgáltatásokat a pénzügyi intézmények számára is biztosítsa.

9) Javasoljuk a pozitív KHR-adatokhoz való általános hozzáférés biztosítását.

A német minta szerint kibővített és általánosan hozzáférhető pozitív hitelnyilvántartás bevezetése a hitelintézési ügymenet gyorsításával támogatná a gazdaság újraindítását, javítaná Magyarország nemzetközi versenyképességét, a banki munkamenetben kiválóan összehangolható lenne a zöldhitelezési célokkal, ezért szükségesnek tartjuk a Központi Hitelinformációs Rendszerről szóló törvény megfelelő módosítását.

10) Javasoljuk egy fenntarthatósági tematikájú „zöld hónap” bevezetését.

A szimbolikus „zöld hónap” bevezetésével erősíthető a fogyasztói edukáció, és elősegíthető a fenntartható és az általános fenntarthatóságot mind jobban szolgáló bankolásra történő átállás. A tematikus hónapban a bankszektor célzott programokkal ösztönözné az ügyfelek átállását a zöldtermékekre. A fenntarthatóságra érzékeny ügyfelek esetében pedig további fenntartható pénzügyi terméket és szolgáltatást lehetne kínálni. Emellett kiegészülhetnek a Magyar Nemzeti Bankkal, a Pénzügyminisztériummal és az Európai Pénzpiacok Intézetével (European Money Markets Institute, EMMI) közös pénzügyi edukációs programok is a fenntarthatósági tematikával.

4. ÖSSZEGRZÉS

A tanulmányból láthattuk, hogy a fenntarthatósági célok megvalósításában a bankszektornak is kiemelt szerepe van, és mint minden kritikus fontosságú ágazat, példát tud mutatni a különböző generációknak, társadalmi rétegeknek. A bankszektor is célul tűzte ki a fenntarthatósági értékek elhivatott képviselőt, bízva abban, hogy aktív szerepvállalásával hozzá tud járulni a globális környezetvédelmi feladatok minél teljesebb megvalósulásához. A kérdéskörre egyébként a harmadik évezred elejétől kezdődően megszorodó számú tudományos igényű munkák száma, másrészt pedig a nemzetközi és a leginkább európai uniós szinten megszülető komolyabb kezdeményezések mennyisége és mélysége irányítja rá a figyelmünket. Ezt a tendenciát követve és a kialakult trendhez illeszkedően, esetleg ezt kiegészítendő, Magyarországon is szükséges lefektetni a fenntartható bankolás alapelveit. Ezek között a hazánkban működő bankokat képviselő Bankszövetség a jelenlegi banki folyamatok lerövidítésében, az ügyintézésnél használt adatmennyiségek és önmagában a ráfordított idő nagyságának csökkentésében lát kimondottan nagy fenntarthatósági potenciált. Az alapelvek mentén 10 pontban foglalható össze azon javaslatok köre, amelyek megfontolásával és implementálásával a hazai bankrendszer feltétlenül erősíteni tudná a saját fenntarthatóságát, és a komplex fenntarthatósághoz is érdemben hozzá tudna járulni.

HIVATKOZÁSOK

- ARACIL, E. – NÁJERA-SANCHEZ, J. J. – FORCADELL, F. J. (2021): Sustainable banking: A literature review and integrative framework. *Finance Research Letters*, <https://doi.org/10.1016/j.frl.2021.101932>.
- BECSEI, A. – BÓGYI, A. – CSÁNYI, P. – KOVÁCS, L. (2019): A jövő bankja, a bankok jövője – a Magyar Bankszövetség digitalizációs javaslatai, *Gazdaság és Pénzügy*, 6(3), 299–310. <https://www.bankszovetseg.hu/Public/gep/2019/299-310%20BecsBodCsaKo.pdf>.
- BIRINDELLI, G. – FERRETTI, P. – INTONTI, M. – IANNUZZI, A. P. (2015): On the drivers of corporate social responsibility in banks: evidence from an ethical rating model. *Journal of Management & Governance*, 19(2), 303–340. <https://doi.org/10.1007/s10997-013-9262-9>.
- BOUMA, J. J. – JEUCKEN, M. – KLINKERS, L. (eds.) (2017): Sustainable banking: The greening of finance. London: Routledge, <https://doi.org/10.4324/9781351282406>.
- EC (2021a): A European Great Deal. https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal_en (letöltve: 2021.06.03.).
- EC (2021b): Sustainable Finance. https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/banking-and-finance/sustainable-finance_en (letöltve: 2021.06.01.).
- EC (2021c): New European Bauhaus: Commission launches design phase: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_21_111 (letöltve: 2021.06.01.).
- FORCADELL, F. J. – ARACIL, E. – ÚBEDA, F. (2020): The Impact of Corporate Sustainability and Digitalization on International Banks' Performance. *Global Policy*, 11, 18–27. <https://doi.org/10.1111/1758-5899.12761>.
- SCHRIBER, A. – KOPPEL, S. (2021): Climate risk is financial risk – For banks it's a board-level issue. KPMG, 7 April, <https://home.kpmg/xx/en/home/insights/2021/04/banks-climate-change-reporting.html> (letöltve: 2021.07.10.).
- YIP, A. W. H. – BOCKEN, N. M. P. (2018): Sustainable business model archetypes for the banking industry. *Journal of Cleaner Production*, 174, 150–169, <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2017.10.190>.
- MNB (2021): Föld- és készpénzkímélő fizetési módok. <https://www.mnb.hu/fogyasztovedelem/csaladi-zold-penzugyek/zold-penzugyi-megoldasok/zold-penzugyi-megoldasok-a-gyakorlatban/fold-es-keszpenzkimelo-fizetesi-modok> (letöltve: 2021.07.20.).